

ЗАГРОЗИ В КОНЦЕПЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА THREATS IN THE CONCEPT OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

УДК 330.3:005.934

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.80-10>

Богма О.С.

д.е.н., професор,
професор кафедри економіки
та фінансів підприємства,
Державний торговельно-економічний
університет

Камінський С.І.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
та фінансів підприємства,
Державний торговельно-економічний
університет

Дащенко Г.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
та фінансів підприємства,
Державний торговельно-економічний
університет

Bogma Olena

State University of Trade and Economics

Kaminskyi Serhiy

State University of Trade and Economics

Dashchenko Hanna

State University of Trade and Economics

У статті встановлено, що поняття «загроза підприємству» являє собою невід'ємну складову формування й наукового обґрунтування сучасної концепції економічної безпеки підприємств. У зв'язку з цим розглянуто підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до трактувань понять «загроза» та «загроза економічній безпеці підприємства», що дозволило виявити чотири основних наукових підходи до визначення об'єкта дослідження: загрози як чинники, спроможний спричинити підприємству зміни негативного характеру; дії, що ускладнюють або унеможливають реалізацію економічних інтересів підприємства; конфлікт цілей підприємства із зовнішнім або внутрішнім середовищем; ототожнення загрози та небезпеки. На підставі проведеного аналізу запропоновано уточнене визначення загрози підприємства в концепції економічної безпеки. Систематизовано основні якісні характеристики поняття «загроза економічній безпеці підприємства» та охарактеризовано їх зміст.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, концепція економічної безпеки, загроза економічній безпеці, небезпека, підприємство.

The article establishes that ensuring the necessary and sufficient level of economic security is one of the most urgent issues for any enterprise, not excluding domestic business. At the same time, in the conceptual foundations of the theory of economic security of the enterprise, which determine the strategy, tactics and mechanism of its provision, an important place belongs to the understanding of the essence of the concept of «threat to economic security». The economic understanding of the «threat» category consists in quantifying the losses that the economic system of the enterprise as a whole or its individual components will suffer in the event of its implementation. The study of the terminological foundations of the definition of threats to the economic security of the enterprise established a large number of opinions of scientists regarding the content of this concept, which were grouped into four main approaches – threats to economic security as: processes, phenomena, prerequisites, factors capable of causing changes of a negative nature to the enterprise; existing or potential actions that complicate or make impossible the realization of the economic interests of the enterprise; any conflict between the goals of the operation and development of the enterprise with the external or internal environment, and if the goals coincide, as a discrepancy in the ways of achieving them; identification of threats and dangers to the sustainable functioning of the economic system and the level of its economic security. Therefore, it is proposed to consider threats to the economic security of the enterprise as existing and potentially possible events that can negatively affect the level of economic security of the enterprise. The conducted research made it possible to find out the main essential characteristics of the concept of «threat to the economic security of the enterprise», which include the fact that threats may or may not occur; negatively affect the economic system of the enterprise and its economic process and, therefore, the level of its economic security; can have a different nature of occurrence: natural, man-made, subjective, force majeure.

Key words: economic security of the enterprise, concept of economic security, threat to economic security, danger, enterprise.

Постановка проблеми. Формування та підтримання необхідного і достатнього рівню економічної безпеки в умовах ринку виступає однією з основних проблем для будь-якого підприємства не залежно від розміру, форми власності чи сфери діяльності. Особливо актуалізується проблематика забезпечення економічної безпеки підприємств України в умовах вітчизняного сьогодення: триваючої вже більше року повномасштабної війни нашої країни з російською федерацією та запровадження на території України воєнного стану, що зумовило функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах повної невизначеності й безперервного впливу численної кількості внутрішніх та, особливо, зовнішніх загроз.

З урахуванням положень наукових праць [1; 2] економічна безпека підприємства трактується нами як стан захищеності його економічної системи та економічних процесів, який забезпечує можливість попередження виникнення, мінімізації та подолання наслідків дії внутрішніх та зовнішніх загроз, здатність максимально ефективно реалізувати пріоритетні економічні інтереси в умовах

мінливості зовнішнього середовища господарювання, використовуючи наявний ресурсний потенціал й резерви стійкості та самовдосконалення.

При цьому реалізація власних економічних інтересів підприємствами відбувається в межах їх постійної взаємодії з іншими суб'єктами економіки, яка, в умовах ринку, досить часто набуває характеру протистояння або співробітництва, що, відповідно, генерує значну кількість загроз.

Крім того, загрози економічній безпеці підприємств, крім суб'єктивної прив'язки до їх носіїв у їх намаганні реалізувати власні економічні інтереси, мають також об'єктивний природно-техногенний характер, що не залежить від волі власників підприємства чи топ-менеджменту. Так, турбулентність й динамічність соціально-економічних процесів у державі й світі визначають постійне виникнення та зміну характеру наявних загроз як національній безпеці в цілому, так і економічній безпеці на різних рівнях (державна, регіон, підприємство) зокрема.

З наведеного можна зробити висновок, що поняття «загроза підприємству» являє собою

невід'ємну складову формування й наукового обґрунтування сучасної концепції економічної безпеки підприємств в Україні, яка, на нашу думку, створює підґрунтя не тільки для забезпечення стійких темпів розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання, але й, в умовах надскладної реальності сучасної України, і їх виживання.

Ідентифікація та категорювання, аналіз і оцінювання, моніторинг та прогнозування наслідків загроз економічній безпеці підприємств ускладнені, крім іншого, неосязною кількістю й мінливістю економічних інтересів їх носіїв, якими виступають різноманітні підприємства.

Окреслені аспекти визначають актуальність подальших наукових досліджень сутності, структурування різновидів, причин виникнення та механізмів протидії загрозам економічній безпеці підприємств. Відтак, важливим напрямом науково-прикладного дослідження є уточнення визначення терміну «загроза економічній безпеці підприємства».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним аспектам забезпечення й обґрунтуванню понятійного апарату в концепції економічної безпеки підприємств приділено значну увагу вітчизняними й зарубіжними науковцями, з поміж яких слід виокремити наступних: В. Адаменко, Д. Белл, З. Варналій, О. Гребешкова, Т. Зубко, Т. Клебанова, Г. Клейнер, В. Кредісов, В. Пономаренко, Г. Сілакова, О. Сосновська, К. Фень, А. Ярославський та ін. [1; 2; 3]. У вказаних наукових працях глибоко досліджено концептуальні засади забезпечення економічної безпеки на підприємствах, зокрема, вивчено зміст економічної безпеки, систематизовано та узагальнено сутнісні ознаки основних складових дефініції «економічна безпека підприємства», наведено ознаки класифікації економічної безпеки підприємств, досліджено особливості управління економічною безпекою та ін.

Теоретико-методичні засади дослідження загроз економічній безпеці підприємства знайшли своє відображення у працях таких вітчизняних й закордонних науковців, як: С. Адонін, І. Бойко, І. Брітченко, П. Вальрас, Ф. Візер, Ю. Калашнікова, Г. Козаченко, І. Кузнецова, В. Лойко, П. Лозонський, І. Маркіна, І. Мігус, С. Міль, Л. Пашнюк, Ю. Погорелов, Є. Рудніченко та ін. [4; 5; 6]. Зокрема, в контексті економічної безпеки у вказаних наукових працях досліджено природу загроз, вивчено джерела потенційних загроз діяльності підприємства, систематизовано загрози економічній безпеці вітчизняних суб'єктів господарювання.

Попри вагомість наукового внеску вказаних науковців на сьогодні теоретичний базис для формування сучасної концепції економічної безпеки підприємств в Україні потребує більш детальних досліджень, зокрема, в площині наукового обґрун-

тування змісту основних елементів досліджуваної дефініції, одним з яких є загроза економічній безпеці підприємства, що може доповнити й розширити можливості системного дослідження проблематики забезпечення економічної безпеки в умовах вітчизняного сьогодення.

Постановка завдання. Метою дослідження є уточнення змісту поняття «загроза економічній безпеці підприємства» та систематизація основних якісних характеристик досліджуваної дефініції.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній концепції економічної безпеки підприємства, яка визначає стратегію, тактику й механізм її забезпечення, одне з ключових місць належить розумінню сутності поняття «загроза».

Так, повністю погоджуємося з Г. Козаченко та Ю. Погореловим, які відзначають, що «сьогодні в економічній безпекології ключові позиції належать захисному підходу, імперативним поняттям якого у поясненні феномена економічної безпеки на макро-, мезо-та мікрорівні рівні є поняття «загроза»» [5, с. 161].

Відповідно до лексичного значення слово «загроза» в українській мові, згідно зі словниками, означає можливу небезпеку та має такі мовні значення: 1) груба, зухвала обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність; 2) погрожування, нахвалення; 3) можливість або неминучість виникнення чогось небезпечного, прикрого, тяжкого для кого-, чого-небудь; 4) те, що може заподіювати яке-небудь зло, якусь неприємність [7].

Авторська позиція щодо тлумачення категорії «загроза економічній безпеці підприємства» ґрунтується на третьому підході до встановлення її мовного значення як можливості виникнення небезпеки руйнування економічної системи підприємства, неспроможності нею виконувати покладені на неї функції, збою економічного процесу на відповідному підприємстві в результаті реалізації якої-небудь події або внаслідок певної причини. Таке трактування співзвучне з офіційним визначенням загроз національній безпеці, наведеним у Законі України «Про основи національної безпеки України від 19 червня 2003 р. № 964-IV, а саме як «наявних та потенційно можливих явищ і чинників, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України» [8]. Поряд із цим варто відзначити, що офіційне визначення загроз економічній безпеці на рівні підприємств у вітчизняних нормативно-правових актах наразі відсутнє.

Розглядаючи зміст категорії «загроза» в нормативно-правовому аспекті зауважимо, що поняття «погроза» є одним з найбільш поширених у Кримінальному кодексі України [9, с. 283], проте маємо констатувати відсутність у вітчизняному кримінальному праві одностайного його тлумачення.

Економічне розуміння категорії «загроза» полягає, перш за все, у кількісному визначенні втрат, які понесе економічна система підприємства в цілому або її окремі складові (фінансова, виробнича, збутова тощо) у випадку її реалізації. Цей висновок доводить позиція багатьох науковців, які наголошують на можливостях загрози завдання шкоди, заподіяння конкретному суб'єкту матеріальної або моральної шкоди, заподіяння великої шкоди аж до припинення діяльності, майнових, фізичних або моральних збитків підприємству тощо [5; 10; 11; 12].

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблематиці економічної безпеки, питанням теоретичного визначення категорії «загрози економічній безпеці підприємства» приділено недостатньо уваги. Так, аналіз закордонної наукової літератури засвідчив, що здебільшого автори констатують лише їх наявність з визначенням конкретних факторів чи подій, що можуть приховувати в собі загрозу економічній безпеці підприємства [6; 13; 14]; окремі автори погоджуються на руйнівному впливі загроз для економічної безпеки підприємства через завдання певних економічних збитків [15].

Аналіз вітчизняних наукових праць, присвячених дослідженню загроз в концепції економічної безпеки підприємств, засвідчує відсутність системності поглядів на досліджувану дефініцію, неоднозначність трактувань, відсутність у багатьох авторів власного визначення з наведенням лише характерних ознак загрози.

В цілому аналіз наукових джерел з досліджуваної проблематики дозволив виявити наступні основні підходи до трактування загроз в концепції економічної безпеки підприємств [5; 10; 11; 12; 15; 16]:

- процеси, явища, передумови, чинники, які спроможні спричинити підприємству зміни негативного характеру [5; 15]. При цьому більшість авторів, визначаючи загрози економічній безпеці як сукупність негативних передумов і чинників, здійснюють фіксацію часу, не передбачаючи, що загроза може бути реалізована лише в динаміці часу в результаті здійснення певної події. Так, повністю погоджуємося з Г. Козаченко та Ю. Погореловим, що такі процеси та явища, саме за наявності певної комбінації умов та обставин у діяльності підприємства спроможні спричинити в ній зміни негативного характеру [5, с. 164], що вказує на динамічний характер загроз економічній безпеці підприємства;

- наявні чи потенційні дії, що ускладнюють або унеможливають реалізацію економічних інтересів підприємства [11; 16]. Не можна не погодитися з тим, що, виходячи з наведеного раніше трактування економічної безпеки підприємства, в концепції економічної безпеки пріоритетне значення має реалізація економічних інтересів підприємства,

однак, на нашу думку, ототожнення загроз економічної безпеки з відповідними діями звужує розуміння досліджуваної дефініції. Також в межах цього підходу окремі автори звужують перелік дій, що містять загрозу, до впливу природних чи суб'єктивних чинників (недобросовісна конкуренція, порушенням законів і норм) [16], хоча насправді, перелік подій, які можуть містити загрозу економічній безпеці підприємства дещо ширший;

- як будь-який конфлікт цілей функціонування і розвитку підприємства із зовнішнім або внутрішнім середовищем, а якщо цілі співпадають – як розбіжність шляхів їх досягнення [10]. Не можемо погодитися з таким трактуванням загроз, адже вважаємо, що розглядати наявність суперечностей, породжених конфліктом економічних інтересів їх носіїв-підприємств, варто не лише як загрозу економічній безпеці підприємства, а і як необхідну рушійну силу розвитку економічної системи та економічних процесів на рівні відповідних підприємств;

- як ототожнення загрози та небезпеки стійкому функціонуванню економічної системи та рівню її економічної безпеки [12]. З таким підходом ми можемо погодитися лише частково, адже поняття «небезпеки» окрім власне загроз містить в себе ще й ризики, які мають більш ймовірнісний характер порівняно із загрозами. На нашу думку, більш коректно в цьому аспекті говорити про загрозу як про небезпеку на стадії переходу з можливості у дійсність з встановленням причинно-наслідкового ланцюжку, за яким небезпека є джерелом загрози [17] чи про наслідок небезпеки у вигляді об'єктивізованого чинника потенційно негативної дії [18].

Таким чином, з урахуванням вищезазначених положень, під поняттям «загрози економічній безпеці підприємства» пропонуємо розуміти наявні та потенційно можливі події, локалізовані у внутрішньому чи зовнішньому середовищі підприємства, які можуть мати природно-техногенне, суб'єктивне (зумовлене намаганням реалізувати економічні інтереси їх носіями) чи інше походження, які можуть негативно вплинути на рівень економічної безпеки підприємства.

В основі запропонованого визначення лежить твердження авторів щодо основних якісних характеристик загроз економічній безпеці як таких, що:

- мають передумови й причини виникнення та можуть бути реалізовані або нейтралізовані внаслідок збігу в часі певних подій;

- є перешкодою нормального, ефективного функціонування економічної системи підприємства та перебігу економічного процесу, що автоматично знижує рівень економічної безпеки підприємства;

- можуть бути викликані в результаті намагання реалізувати економічні інтереси їх носіями

або з причин, незалежних від волі людини (власників підприємства), наприклад, природно-техногенних подій чи форс-мажорів.

Висновки з проведеного дослідження. Враховуючи той факт, що жодне підприємство не може функціонувати в умовах повної безпеки (стану абсолютної безпеки в реальних умовах не існує), поняття «загроза» являє собою одну з основоположних складових наукового обґрунтування сучасної концепції економічної безпеки підприємств, зокрема, в площині уточнення понятійно-категоріального апарату.

Дослідження термінологічної бази визначення загроз економічній безпеці підприємства дозволило встановити наявність різноманітних підходів щодо трактування змісту вказаного поняття при відсутності єдиного загальноприйнятого визначення. Відтак, запропоновано розглядати загрози економічній безпеці підприємства, виходячи з їх якісних характеристик, що дозволяє трактувати їх як такі, що можуть відбутися чи не відбутися; негативно впливають на економічну систему підприємства та його економічний процес; можуть мати різний характер виникнення: природний, техногенний, суб'єктивний, форс-мажорний.

Перспективою подальших наукових досліджень виступає побудова авторської класифікації загроз економічній безпеці підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Богма О. С., Сілакова Г. В. Економічна безпека підприємства в контексті соціологічної теорії Парсонса. *Вісник КНТЕУ*. 2021. № 1. С. 67–75.
2. Zubko T. Economic security of the production and trade enterprise. *Вісник КНТЕУ*. 2022. № 1. С. 79–91.
3. Ярославський А. О. Формування механізму управління економічною безпекою підприємств : дис. ... докт. філософії / 051 – економіка. Вінниця : Вінницький національний аграрний університет, 2020. 228 с.
4. Адонін С. В., Калашнікова Ю. М. Проблеми оцінки економічної безпеки сучасного підприємства. *Економічний простір*. 2019. № 148. С. 106–115.
5. Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С. Загроза діяльності підприємства як імперативне поняття економічної безпекології мікрорівня. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 1 (53). С. 161–170.
6. Samoilenko Y., Britchenko I., Levchenko I., Lošonczí P., Bilichenko O., Bodnar O. Economic Security of the Enterprise Within the Conditions of Digital Transformation. *Economic Affairs*. 2022. Vol. 67. № 04. P. 619–629.
7. Словник української мови : в 11 т. / [АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда]. Київ : Наукова думка, 1970–1980 pp. URL: <http://sum.in.ua/s/zaghoza>.
8. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

9. Шаблистий В. В. Поняття погрози у кримінальному праві та законодавстві України: історія та сучасний стан. *Університетські наукові записки*. 2009. № 1 (29). С. 283–286.

10. Кузнецова І. О. Класифікація загроз економічній безпеці підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 3. № 58. С. 120–128.

11. Лойко В. В. Загрози економічній безпеці промислового підприємства: сутність та класифікація. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4372>.

12. Пашнюк Л. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2013. № 10 (151). С. 93–97.

13. Primorac T., Kozina T., Turčić I. Economic security of enterprises. *Poslovna Izvrnost Zagreb*. 2018. GOD. XII. BR. 2. P. 167–176.

14. D'yakonova I., Nikitina A., Gurvits N. Improvement of the enterprise economic security management in global environment. *Geopolitics under Globalization*. 2018. Vol. 2. Iss. 1. P. 19–26.

15. Uktamov K. Scientific and Theoretical Basis of Threats to the Economic Security of the Enterprise. *Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR)*. 2020. Vol. 10. P. 42–46.

16. Акімова Л. М. Сутнісна характеристика основних загроз в економічній безпеці держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247>.

17. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. Луганськ : СЛУ ім. В. Даля, 2011. 400 с.

18. Рудніченко Є. М. Загроза, ризик, небезпека: сутність та взаємозв'язок із системою економічної безпеки підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємство*. 2013. № 25 (1). С. 188–195.

REFERENCES:

1. Bohma, O. S., Silakova H. V. (2021). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva v konteksti sotsiologichnoi teorii Parsonsa [Economic security of the enterprise in the context of Parsons' sociological theory]. *Visnyk KNTEU*, vol. 1, pp. 67–75. (in Ukrainian)
2. Zubko T. (2022). Economic security of the production and trade enterprise. *Visnyk KNTEU*, vol. 1, pp. 79–91. (in English)
3. Iaroslavskiy A. O. (2020). *Formuvannia mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv* [Formation of the economic security management mechanism of enterprises] (PhD Thesis), Vinnytsia : Vinnytskyi natsionalnyi ahraryni universtet. (in Ukrainian)
4. Adonin S. V., Kalashnikova Yu. M. (2019). Problemy otsinky ekonomichnoi bezpeky suchasnoho pidpriemstva [Problems of assessing the economic security of a modern enterprise]. *Ekonomichnyi prostir*, vol. 148, pp. 106–115. (in Ukrainian)
5. Kozachenko H. V., Pohorelov Yu. S. (2019). Zahroza diialnosti pidpriemstva yak imperatyvne poniatia ekonomichnoi bezpekologiiu mikrorivnia [The threat of enterprise activity as an imperative concept of micro-

level economic security]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, vol. 1 (53), pp. 161–170. (in Ukrainian)

6. Samoilenko Y., Britchenko I., Levchenko I., Lošonczi P., Bilichenko O., Bodnar O. (2022). Economic Security of the Enterprise Within the Conditions of Digital Transformation. *Economic Affairs*, vol. 67, no. 04, pp. 619–629. (in English)

7. Bilodid I. K. (1970–1980). *Slovnnyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 t. / [AN URSR. Instytut movoznavstva ;]. Kyiv: Naukova dumka. Available at: <http://sum.in.ua/s/zagfroza> (accessed April 12, 2023). (in Ukrainian)

8. *Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [About the basics of national security of Ukraine] (2003) : Zakon Ukrainy № 964-IV. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (accessed April 9, 2023).

9. Shablysty V. V. (2009). Poniattia pohrozy u kryminalnomu pravi ta zakonodavstvi Ukrainy: istoriia ta suchasnyi stan [The concept of threat in the criminal law and legislation of Ukraine: history and current state]. *Universytetski naukovi zapysky*, vol. 1 (29), pp. 283–286. (in Ukrainian)

10. Kuznetsova I. O. (2015). Klasyfikatsiia zahroz ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva [Classification of threats to the economic security of the enterprise]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, vol. 3, no. 58, pp. 120–128. (in Ukrainian).

11. Loiko V. V. (2015). Zahrozy ekonomichnii bezpetsi promysloвого pidpriemstva: sutnist ta klasyfikatsiia [Threats to the economic security of an industrial enterprise: essence and classification]. *Efektyvna ekonomika*, vol. 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4372> (accessed April 10, 2023) (in Ukrainian).

12. Pashniuk L. (2013). Zahrozy ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva ta zasoby yikh neitralizatsii [Threats

to the economic security of the enterprise and means of their neutralization]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, vol. 10 (151), pp. 93–97. (in Ukrainian)

13. Primorac T., Kozina T., Turčić I. (2018). Economic security of enterprises. *Poslovna Izvrnost Zagreb, GOD. XII, BR. 2*, pp. 167–176. (in English)

14. D'yakonova I., Nikitina A., Gurvits N. (2018). Improvement of the enterprise economic security management in global environment. *Geopolitics under Globalization*, vol. 2, Iss. 1, pp. 19–26. (in English)

15. Uktamov K. (2020). Scientific and Theoretical Basis of Threats to the Economic Security of the Enterprise. *Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR)*, vol. 10, pp. 42–46. (in English)

Akimova L. M. (2016). Sutnisna kharakterystyka osnovnykh zahroz v ekonomichnii bezpetsi derzhavy [Essential characteristics of the main threats to the economic security of the state]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, vol 10. Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1247> (accessed April 15, 2023). (in Ukrainian)

16. Liashenko O. M. (2011). *Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Conceptualization of management of economic security of the enterprise] : monohrafiia. Luhansk : SNU im. V. Dalia. (in Ukrainian)

17. Rudnichenko Ye. M. (2013). Zahroza, ryzyk, nebezpeka: sutnist ta vzaiemoviazok iz systemoiu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Threat, risk, danger: essence and relationship with the economic security system of the enterprise]. *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo*, vol. 25 (1), pp. 188–195. (in Ukrainian)